

INFORMATIE EN TROLLEN.

Door: Victor A.C. Remouchamps. Luitenant kolonel der Artillerie (b.d.)

Politiek en militair analist

November 2017

Inleiding.

Voor en tijdens ZAPAD 2017 werd opnieuw bevestigd dat het westen nog geen afdoend antwoord heeft op de manier waarop het Kremlin de virtuele dimensie benut om politieke en militaire doelen te realiseren. Herhaaldelijk dreigen politici en militairen in een Russische hinderlaag te lopen of in een van de vele valkuilen te stappen. Het gevolg is dat gemaskeerde signalen op een verkeerde manier worden geïnterpreteerd en een ineffectieve en zelfs contraproductieve reactie het gevolg is. Door het relatieve omvermogen van het westen om adequaat om te gaan met virtuele bedreigingen, heeft Poetin ontdekt dat virtuele instrumenten een welkome niet-kinetische aanvulling zijn van de instrumenten in zijn gereedschapkist.

Begripomschrijving.

Twee terminologieën kleuren de mogelijkheden van de virtuele dimensie¹ en jammer genoeg worden die termen of door elkaar of in een verkeerde context gebruikt om de dreiging vanuit die virtuele omgeving inhoud te geven. *Information Operations* en *Cyber warfare*. Twee Engelse termen waardoor niet-Engelstaligen moeite hebben om strekking en inhoud op de juiste manier te interpreteren en een effectieve bestrijding doorkruist wordt. Voor het hebben van een inzicht in de manier waarop het Kremlin die virtuele dimensie gebruikt, is het wenselijk om de twee genoemde termen nader te verklaren:

Informatie Operaties kan worden omschreven als “*acties om ter ondersteuning van het bereiken van politieke en militaire doelen, besluitvormers en besluitvormingsprocessen te beïnvloeden door informatiestromen en informatiesystemen van anderen te manipuleren en tegelijkertijd eigen informatiestromen en systemen te benutten en te beschermen*”. Binnen die *Information Operations* context kan *cyber warfare* door zijn agressieve karakter en doelgerichtheid als het virtuele wapensysteem worden beschouwd. **Richard Clark**, een bekende Amerikaanse veiligheidsexpert beschrijft *cyber warfare* in zijn boek “*Cyber War*” (2010) als “*actions by a nation-state to penetrate another nation's computers or networks for the purposes of causing damage or disruption*”. Breed benaderd is *cyber warfare* het aangrijpen van militaire en niet-militaire middelen m.b.v. een digitaal georiënteerd instrumentarium om een samenleving te ontwrichten en politieke doelen te bereiken. Persoonlijk zou ik daarbij geen onderscheid tussen state en non-state actoren willen maken. Uit de definiëring blijkt dat *cyber warfare* veelkleurig en complex is, scheidingslijn tussen oorlog en criminaliteit vaag en de overtreder moeilijk te identificeren en te traceren is.

Informatie operaties hebben een interne en een externe oriëntatie. In de praktijk blijkt dat de gebruiker zich herhaaldelijk op de externe oriëntatie concentreert en de interne

oriëntatie - de correcte informatie van samenleving en personen (onderdeel van informatie management)² – te vaak wordt verwaarloosd. Bij de externe oriëntatie draait het om misleiding, manipulatie, ontzegging, degradatie³, vertraging, verwarring en vernietiging van informatiebronnen, militaire en civiele besluitvormingscentra, sleutelfunctionarissen⁴, internationale organisaties, instituties en dienstverlening-structuren van een samenleving. Sociale en gevestigde media zijn de instrumenten bij uitstek om civiele samenleving en militaire structuren met de rug tegen de muur te zetten.

Informatie operaties die zich toespitsen op de virtuele dimensie belichaamd door de menselijke geest, dwingt tot een structuur die gebruik maakt van netwerken. Hoewel m.n. de USA sinds 2004 streeft naar een op een netwerk georiënteerde informatiestructuur die inhoud geeft aan “*informatie superiority*” en “*knowledge management*” om militaire commandovoeringniveaus de gelegenheid te bieden de voordelen van verbeterde informatie technologieën te exploiteren, zijn die inspanningen nog steeds georiënteerd op militaire operaties in de traditie van industriële oorlogvoering.

Nepnieuws als operative enabler.

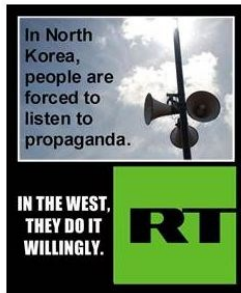
Proliferatie van nep nieuws is het nieuwste en effectiefste instrument van psychologische oorlogvoering. Het effect dat kan worden bereikt is door de zegeningen van internet indringend, hardnekkig en vaak blijvend. De samenleving – vooral de westerse - moet er duidelijk aan wennen. *Wanneer is een feit een feit? Kan iemand zoals U en Ik dat eigenmachtig vaststellen?* Op de website www.factcheck.org staat een ezelsbruggetje die de website beheerder de attente lezer meegeeft⁵. In het Engels luidt dat als volgt: *Read beyond the headlines, check the author, what is the support? check the date, is this some kind of a joke?, check your biases, consult the experts.* In deze handzame richtlijn zit een aantal knelpunten. Niet iedereen is in staat of wil verder kijken dan zijn neus lang is en wil/kan het achterliggende doel vaststellen. Niet iedereen is in staat satire van ernst te onderscheiden. De praktijk leert dat weinigen in staat zijn over hun eigen schaduw heen te stappen en de invloed van hun eigen vooringenomenheid, voorkeur of partijdigheid te schatten op de geloofwaardigheid van een voorliggende tekst. Tenslotte, hoe en waar vind ik die expert, die deskundige?

De Trollen fabriek.

**Internet Research Agency in de ul. Savushkina nr 55, Saint Petersburg
Foto's links: screenshot en rechts Google Earth**

Voor *Informatie Operaties "the Kremlin Way"* of het penetreren en sturen van westerse samenlevingen, gebruikt het Kremlin twee media *outlets*: *Russia Today* (tegenwoordig *RT* genoemd) en *Sputnik*. Beide organisaties worden door het Kremlin gefinancierd⁶ en hebben agentschappen in meer dan 100 landen. Het *Internet Research Agency (Agentstvo Internet Issledovaniy)* stuurt vanuit 55 Savushkina Straat, Sint Petersburg de twee aan en kan worden beschouwd als een soort Desinformatie Ministerie of *trollen fabriek*. Gelet op het succesvol hersenspoelen en in het verlengde daarvan het sturen van de openbare mening binnen de RF en middels gevestigde media en politici diverse Europese en segmenten van de Amerikaanse samenleving, beheerst dat informele Ministerie zijn zaken.

Dat ook westerse gevestigde media herhaaldelijk nepnieuws aan hun publiek als een schildering van de realiteit verkopen, bevestigt twee zaken. Ten eerste: de luiheid van media (vertegenwoordigers) om de juistheid van ontvangen informatie te controleren. Ten tweede: de tijdens de Bosnische burgeroorlog in gang gezette

transformatie van neutrale informatie verstrekker naar propaganda instrument en opinievormer. De journalistieke objectiviteit zou synoniem moeten zijn met neutraliteit of onpartijdigheid en een onderscheid moeten maken tussen feit en opinie/waardeoordeel. Dat station is in de Informatie Tijd al lang gepasseerd en de Bosnische Burgeroorlog kan worden beschouwd als één van de markantste overwinningen van propaganda, waarin media en politici hebben bewezen uiterst doelmatige en doeltreffende instrumenten te zijn voor het demoniseren van één der strijdende partijen. Die les heeft Poetin als voormalige KGB functionaris vermoedelijk direct na het einde van de burgeroorlogen op de Balkan getrokken, zich eigen gemaakt en structuur gegeven.

Trollen inspanningen.

Het informele Ministerie in Sint Petersburg maakt driftig gebruik van internettrollen; personen die vaak m.b.v. meerdere verborgen identiteiten. discussies op fora als *blogs*, *nieuwsgroepen*, *chatrooms* en *sociale netwerken* die reacties van bezoekers toestaan, opzettelijk een andere wending geven. Die personen georganiseerd in groepen schrijven in opdracht van het Kremlin 24/7 nepnieuws waarbij het hoofdzakelijk draait om de verheerlijking van Poetin en het pareren van kritiek op zijn beleid en acties. Ze krijgen vrij gedetailleerde informatie over de te behandelen thema's en de daarbij horende *hashtags* en *links* naar grafieken en beelden. Uit naar buiten getreden trollen is duidelijk geworden hoe het trollensysteem in elkaar zit. Het trollensysteem is zeer repressief, vereist een absolute toewijding, en een productie van 135 posts per dag.

Lachen is verboden!

Voor dat slavenwerk ontvangt een trol ongeveer €650 per maand en mocht hij of zij een vreemde taal beheersen dan kunnen de verdiensten oplopen naar een kleine \$1000. Bedragen waar het gros van de westerse jeugd minzaam om lacht, maar voor de jonge Rus en Russin is dat heel wat meer dan de luizige €400, die een journalist maandelijks in het handje krijgt.

Inmiddels beperkt de trollen fabriek zich al lang niet meer tot de RF en ontplooit grensoverschrijdende activiteiten om mondiaal politieke tegenstanders in diskrediet te

brengen en hun machtsbases te ontmantelen. Daarvoor benut het Kremlin antiregering resp. *anti-establishment* personen, politieke partijen, structuren, organisaties in diverse speerpunt democratieën die al dan niet bewust de door de trollenfabriek geproduceerde informatie via hun blogs, sociale media, websites en politieke netwerken verspreiden. Die methode is niet nieuw. Tijdens de Bosnische Burgeroorlog ontwikkelde de Amerikaanse PR firma *Ruder Finn* een model om Bosnische acties te maskeren en die van de tegenstander te demoniseren. In dat model werden o.m. wereldleiders aangeschreven, persberichten naar Amerikaanse Congresleden gestuurd, artikelen verstuurd waarin de eigen gefabriceerde realiteit werd geschetst voor de opinie-delen van de belangrijkste westerse kranten als *NY Times*, *Washington Post*, *Wall Street Journal* en *USA Today* om een breed podium van invloedrijke personen te kunnen bereiken, persoonlijke contacten tussen Bosnische top politici en internationale politieke autoriteiten als Gore en Thatcher geregeld en regelmatig fax updates verstuurd over de ontwikkelingen in Bosnië, waarin de moslim als slachtoffer werd benadrukt, naar 300 adressen o.m. mediavertegenwoordigers en parlementariërs. Uit een gedegen onderzoek⁷ is gebleken dat serieuze kranten als NRC en Volkskrant zich gewillig voor het Bosnische propaganda karretje hebben laten spannen. Gelet op hun sterke voorkeur voor de Bosnische zaak hebben vermoedelijk ook Nederlandse politici en media vertegenwoordigers op die lijst gestaan.

Hoewel die methode niet nieuw is, heeft het Kremlin er een eigen draai aan gegeven en zich geconcentreerd op instellingen en organisaties met een extreme benadering die in staat zijn om denken en doen van politieke beleidsvormers, Openbaar Ministerie en delen van de samenleving te sturen in de voor het Kremlin gewenste richting. Een overzicht van de belangrijkste politieke organisaties in Europa, die de interesse van Putin hebben. Wat overigens nog niet wil zeggen dat hij die al in de binnenzak heeft

Land	Politieke Partij		kenmerk	belangrijkste politieke personen
Bulgarije:	Ataka	R	Xenofob	Yavor Notev
Griekenland:	Golden Dawn	R	Ultranationalist	Nikolaos Michaloliakos.
	Syriza	L	Radikaal links	Alexis Tsipras
Hongarije	Jobbik	R	Radikaal Rechts	Gergely Pongráz,
Oostenrijk	FPÖ	R	Rechts/Populisten	Norbert Hofer
Frankrijk	Front National	R	Rechts Nationaal	Marie LePen
UK	BNP	R	Extreem Rechts	Adam Walker
	UKIP	R	Rechts Populistisch	Henri Bolton
Duitsland	NPD (R)		Rechts Nationalistisch	Frank Frantz
	AfD	R	Rechts Radicaal	Jorg Meuthen
België	Vlaams Belang	C	Vlaams Nationaal	Tom van Grieken
Finland	"Fins Party"	R	Rechts radicaal	Timo Soini
Spanje	CUP	L	Links nationalistisch	Carles Puigdemont
Nederland	PVV	C	Conservatief xenofob	Geert Wilders

De bovenstaande lijst is niet limitatief en kunnen aangevuld worden met de namen van bewegingen en belangenverenigingen zoals Green Peace. De steun van het Kremlin strekt zich uit van instemming met doelen en methodes om die doelen te bereiken via het betrekken van hun leiders en/of vertegenwoordiging in geopolitieke spelletjes zoals het bijwonen resp. observeren van de gang van zaken bij het referendum op de Krim⁸ tot aan het verstrekken van leningen aan potentiële politieke kopstukken om verkiezingscampagnes te financieren (politieke sponsoring) of vage beloftes in de vorm van o.m. aardgas leveranties en lucratieve contracten voor de nationale wapenindustrie. Het optimale resultaat wordt bereikt als gesponsorde individuen, organisaties en bewegingen een bijdrage leveren aan het politieke besluitvormingsproces. Binnen het raamwerk van de Hybride oorlogvoering moeten de trollen inspanningen zich vanzelfsprekend richten op het consensus beginsel van NATO en EU. Verdeeldheid, spanning, wantrouwen zijn de producten die de trollen van de trollenfabriek moeten afleveren om de coherentie in beide verdragsorganisaties op de helling te zetten.

Dat het werk van de trollenfabriek resultaten oplevert, werd bewezen door de gemanipuleerde hetze tegen het plan van de Drie Baltische landen op de locatie van de NPP Ignalina een nieuwe kerncentrale te bouwen waardoor de afhankelijkheid van Russisch aardgas en olie zou worden geminimaliseerd.⁹

ZAPAD 2017.

Tijdens uitvoering en na afloop van de oefening ZAPAD 2017 is een aantal inspanningen gedaan om de publieke mening in het westen te beïnvloeden. Voor de start van de oefening ontvingen de westerse media berichten dat slechts 12.700 militaire deelnemers geteld konden worden. In voorgaande artikelen over ZAPAD 2017 is duidelijk geworden dat een aantal aan ZAPAD gelieerde oefeningen zouden worden gehouden. Van de Finse Golf tot aan de Zwarte Zee en van Noord Zee tot Stille Oceaan hielden de drie traditionele militaire componenten oefeningen die in nauw verband stonden met het optreden op Belarus grondgebied. Wanneer die oefeningen opgeteld bij de aantallen die actief zijn geweest tijdens ZAPAD loopt het volume op tot 100.000.

Natuurlijk, hebben de Nederlandse media gereageerd zoals in Sint Petersburg en Moskou werd verwacht. Zonder meer werd het bericht verspreid dat

- *“er geen sprake was van het overschrijden van de maximaal toegelaten 13.000 man en dat NATO reactie mild uitgedrukt overtrokken was....*
- *de nieuw op te richten NATO Zwarte Zee maritieme component een stupide geldverspilling en alleen diende om het spanningsveld zuid van de Krim op te stuwen....*
- *NATO troepen in de Baltische regio louter provocaties zijn...*

De Trollenfabriek d.m.v. de twee media outlets en tientallen daaraan gelieerde websites informeerde de bevolking dicht bij de oefeninggebieden waar NATO oefeningen gelijktijdig met ZAPAD 2017 plaats vonden, dat...

de door de USA gecontroleerde en in aanvalsoorlogen gespecialiseerde NAVO bondgenootschap steeds meer troepen en oorlogsmateriaal¹⁰ naar de Russische grens. Op dit moment is er een geweldige opmars aan de gang die jammer genoeg in

het oosten van Duitsland niet onopgemerkt werd. In het Saksische Frankenberg in Mitweida lukte het drie activisten om videobeelden te maken van de aan de gang zijnde waanzin.....het derde bataljon van het 2de Amerikaanse Cavalerieregiment, samen met de Britse "Balaklava-bataljon" van het Regiment "Light Dragoons" zijn afgelopen maand vanuit hun "vredes"locaties in een 1100 kilometer lange rit naar Orzysz in Polen gereden. (schrijver: Kennelijk naar hun "oorlogs"opstellingen?); De hiervoor genoemde activisten hebben ook die verplaatsing op video vastgelegd.....startpunt van de verplaatsing was de Rose kazerne in het Beierse Vilseck. Uit de documentatie van de afleveringspapieren blijkt dat ook voertuigen uit de oefenlocatie Grafenwöhr betrokken zijn. De eenheid moet het Amerikaanse bataljon in Polen gaan versterken en het 2de bataljon van het 2de Cavalerieregiment aflossen, zoals deze actie in militair spraakgebruik wordt genoemd. Op de NATO top in juli 2016 had de vergadering besloten om gevechts-bataljons ("Kriegsbataljone") snel naar nieuwe opstellingen te verplaatsen.

....het doel was een zogenaamde "Russische dreiging" door afschrikking af te wenden. Vier multinationale "Kriegsbataljonen" worden in Polen, Estland, Letland en Litouwen gestationeerd. Duizenden stuks oorlogsmateriaal, waaronder tanks en gevechtshelikopters zijn door het NATO bondgenootschap naar deze locaties verplaatst. De operatie heet "Enhanced Forward Presence". De Amerikanen commanderen het combat team in Polen, en Duitsland heeft het 371ste "Panzergrindierbatallion" voor deze taak aangewezen. In 2014 zijn de Amerikanen al begonnen met de operatie "Atlantic Resolve"¹¹ met maatregelen om de zogenaamde Russische Offensieve acties het hoofd te bieden¹².

De boodschap werd afgesloten met de waarschuwing dat**de vrede in Europa door deze acties in gevaar wordt gebracht!....**

De westerse achilleshiel.

Het is inmiddels duidelijk geworden dat links georiënteerde media organisaties enthousiast het Russische nepnieuws als echt nieuws aan hun publiek verkopen. Het lukt westerse staten niet om daar doorheen te prikken. Dat baart grote zorgen, te meer omdat ook militaire structuren nog steeds niet in staat zijn om virtuele operaties te detecteren en tijdig te neutraliseren.

Hoewel het karakter van operatieve en informatie omgeving eist dat het westen snel naar een volwassen anti-informatie operaties structuur streeft, staan die ¹³ als een echte *force multiplier* ook bij militaire organisaties nog steeds in de kinderschoenen. Niet alleen de trollenfabriek, maar ook rebellenstructuren als IS in het Midden Oosten, Al Qaida/AQ en Taliban in Afghanistan en (inter) nationale activisten en extremisten netwerken, demonstreren bijna dagelijks dat zij grote stappen voorwaarts hebben gemaakt. Getuige de invulling van AQ's "*Propaganda of the Deed (POTD)*"¹⁴ beleid en de manier waarop media organen worden ge- en misbruikt om diens ideologische, religieuze of politieke boodschap aan een breed publiek door te geven, hebben die bewegingen een voorsprong op verdragsorganisaties als NATO. Die structuren gebruiken resultaten van opinie peilingen, verkiezingsuitslagen, economische marktontwikkelingen, steun van de samenleving aan de militaire operatie of verschuivingen van die steun naar rebellen structuren als maatstaf voor succes en falen in de virtuele dimensie.

Zolang het westen niet in staat is om de inspanningen van de trollenfabriek in de civiele en militaire sector te bestrijden, blijft het westen opgescheept met nepnieuws en de negatieve effecten daarvan.

¹Omdat de virtuele dimensie door computertechnologie gestuurde militaire instrumenten¹ essentieel is geworden voor militaire operaties, wordt die door veel experts naast land, lucht, water en (aero) space als vierde of vijfde dimensie beschouwd.

² Het proces om de juiste informatie in termen van relevantie, kwaliteit, kwantiteit en actualiteit aan de juiste functionarissen toe te leveren opdat die de gewenste adviezen kunnen geven resp. de juiste beslissingen kunnen nemen

³ Het verminderen in kwaliteit en kwantiteit van informatiestromen en besluitvormers.

⁴ Politieke en militaire *Key Decision Makers* of KDM.

⁵ Volgens the Daily Dot behoort Factcheck.org een project van de Annenberg Public Policy Center aan de University of Pennsylvania, samen met Politifact, een project van de Tampa Bay Times, en Fact Checker verbonden met de Washington Post een uitermate scherp liberaal bolwerk, tot de drie betrouwbaarste feiten controleurs in Amerika.

⁶ Het budget van RT overtreft dat van de BBC

⁷ In de Studie *“Covering the Bosnian War: Journalism of Attachment in Dutch Papers”* (2006) van Ruigrok, Schoenbach, Scholten en De Ridder, wordt een onthutsend beeld geschetst van de propaganda inspanningen van Nederlandse media (organen en vertegenwoordigers).

⁸ Verschillende vertegenwoordigers uit het overzicht hierboven zoals Geert Wilders en de vertegenwoordiger van de FPÖ; Andreas Mølzer, werden door het Kremlin uitgenodigd om als waarnemer te fungeren. Wilders bedankte voor de uitnodiging wegens “andere verplichtingen”. Niet omdat hij de validiteit van het referendum niet erkende.

⁹ Dat het werk van de trollenfabriek vruchten afwerpt, bewijst de hetze tegen het plan van de drie Baltische landen om op de locatie van de bestaande NPP Ignalina een nieuwe kerncentrale te bouwen waardoor de afhankelijkheid van Russisch aardgas en olie zou worden geminimaliseerd. In de door het Kremlin verspreide informatie zou blijken dat de kerncentrale gevaar op zou leveren voor de bevolking. Blijkbaar was de NPP die in 1983 in Ignalina door de Sovjet Unie op dezelfde locatie werd gebouwd, irrelevant. Het plan is voorlopig door geschoven naar het jaar 2020.

¹⁰ Ter illustratie. Er zijn meer politieagenten in New York als er Amerikaanse militairen in Europa zijn

¹¹ Operatie “Atlantic Resolve” is een reactie op het Russische optreden in Oekraïne. De operatie wordt door het “European Reassurance Initiative” gefinancierd. De operatie vindt plaats onder de NAVO paraplu. Het doel van deze operatie is het versteken van grond, lucht en marine eenheden om een blijvende aanwezigheid van NATO in Oost en Central Europa te demonstreren.

¹² Deze zogenaamde “Offensieve acties” waren de bezetting en annexatie van het Krim schiereiland en het starten van de oorlog in het oosten van Oekraïne.

¹³ Tony Corn, Artikel Jan 2006 *“World War IV As Fourth-Generation Warfare”*, Hoover Institution: *“Beyond the media sphere proper, smart “info ops” will have to take into account that the most effective means of communication — including the all-pervasive “rumour” — outside the media and the mosque include the bazaar and the coffee shop. On the ongoing “clash of civilizations” within the Pentagon between the numerates and the literates, suffice it to say here that the network-centric approach has so far produced two ideas dangerously disconnected from real life: the Gospel of World Peace through Global Connectivity and a narrow vision of military soft power centred on Info war..”*

¹⁴ John Mackinlay: *“The Taliban’s Propaganda of the Deed”*, april 2008, Insurgency Research Group website.